

Mgr. Tereza Chábová

Sekuritizace sucha v České republice

Fakulta humanitních studií University Karlovy

studijní program sociální a kulturní ekologie, 2021

Úvod

Uchazečka **Mgr. Tereza Chábová** se ve své již třetí (a druhé diplomové) absolventské práci rozhodla spojit dva z velmi naléhavých současných problémů: globální problém poruchy klimatu, konkrétně jeho regionální projev v podobě sucha v České republice, a obecně bezpečnostní ohrožení, konkrétně environmentální. V řešení výzkumného problému postupovala velmi metodicky v širším i užším smyslu a i vzhledem k jejím magisterským zkušenostem není překvapením, že výsledek je zdařilý a přesvědčivý.

1. Obsahová stránka

Ve výstižném abstraktu i stručném, až úsečném úvodu sděluje autorka o své práci skutečně to nejdůležitější. Velmi podrobný a logicky strukturovaný obsah směřuje ve všech třech hlavních částech, atypicky předsunuté metodologické, teoretické i empirické, od obecného ke konkrétnějšímu; úplné přesunutí cíle a výzkumných otázek práce pak poskytuje čtenáři v předstihu dokonalý přehled o koncepci práce. Ani v celém textu autorka nezapomíná vždy nejprve čtenáře seznámit s tím, co jej v následujících odstavcích očekává a někdy i s důvody, proč je výklad koncipován právě takto. Posledním stvrzením této důslednosti je úvodní seznámení s dosaženým stavem poznání, aby tak v závěru lépe vynikla přidaná hodnota práce.

V teoretické části se Tereza vždy důsledně opírá o dobře zvolenou literaturu, což není zcela jednoduché v záplavě textů o klimatu, prokazuje studium a vynalézavost u metod (typy případové studie) a nemá v podstatě příliš na výběr u dobře vybraného konceptuálně teoretického rámce.

Důsledně zavádí vysvětlení a definice skutečně všech podstatných pojmů (sekuritizace, hrozba, riziko, bezpečnost, performativ atd.) a vymezuje přesně a kriticky jejich pojetí pro použití v empirické části, přičemž často použije i diachronní pohled; někdy přitom dokáže určitě pojetí i důvodně odmítnout (hrozba a životní prostředí u Kohla [str. 35]). Specificky, historicky a podrobně se věnuje pojmu environmentální bezpečnost. Pokud snad přece jen trochu něco postrádám, je to pojem *důvěry*, jen částečně a implicitně místy (ne)zmíněný, např. jako součást obsahu *sociálního kapitálu* (str. 34). Podrobný a přehledný je popis Kodaňské školy a samotné koncepce sekuritizace.

Chábová zvládá při maximální stručnosti dobře i výklad globální klimatické změny (poruch klimatu) a její vztah se zkoumaným fenoménem sucha, jejichž souvislost diachronně i recentně správně charakterizuje. Uvádí antropogenní „změny ve využívání krajiny, a především pak o změny ve složení atmosféry posilováním skleníkového efektu atmosféry“, přičemž tradičně zmiňuje skleníkové plyny a efekt a *nezmíní* důležité albedo, což je drobná výtka. Dopouští se jen vcelku zanedbatelných nepřesností (např. Šestá hodnotící zpráva IPCC sestává z více částí, z nichž některé již byly od roku 2018 postupně publikovány, a v uvedeném roce 2022 bude po několika dalších částech zveřejněna *Souhrnná zpráva* (str. 46). Podrobněji a se zajímavými historickými údaji je zpracován fenomén samotného sucha.

V empirické části se Tereza konečně systematicky zabývá samotným předmětem výzkumu, počínaje nastolováním tématu přes jednotlivé aktéry až po vnímání sucha veřejností a celkové zhodnocení (ne však ještě závěry).

Příkladně, přesvědčivě a s průkaznými rozdíly mezi dosavadním poznáním a zjištěními diplomové práce jsou zpracovány obě diskuse, vnější i vnitřní. Zde také logicky leží jeden z námětů, jak ev. v práci pokračovat (např. hlouběji analyzovat vnější projevy hrozby [typologicky a kupř. s pomocí ochoty platit: jistě je rozdíl mezi procházkou a absencí vody ve vodovodu nebo studni]) ne jen zmínit roli médií jako aktéra (ta je pro vnímavého pozorovatele zřetelné, ale DP to ukazuje i prokazuje), rozšířit počet aktérů (viz vnitřní diskuse).

Konečně Závěr velmi stručně rekapituluje práci jako takovou, ale hlavně svědomitě zodpovídá všechny tři výzkumné otázky. Není překvapením, že v České republice jsou sdělovací prostředky, zejména některé z nich, sekuritizačním aktérem (již v Diskusi); pro mne osobně zůstává přes veškerou argumentaci v textu překvapením, že jím nejsou nestátní neziskové organizace, resp. že nejsou „součástí sekuritizačních pohybů“. Předpokládám, že výklad tohoto zjištění bude samozřejmě a nezbytně v přiměřené proporcii součástí představení práce, ale byl bych rád, kdyby došlo k bližší diskusi i při odpovědi na oba posudky.

2. Práce s literaturou

Seznam použitých zdrojů je rozsáhlý, pečlivě přehledně rozříděný a přesvědčivý i výběrem, samozřejmostí je zastoupení cizojazyčné literatury.

S veškerými typy literatury od základních až po chvályhodné množství různých „šedých“ zdrojů pracuje Chábová kvalifikovaně, cituje i interpretuje přesně a dává si záležet, aby vždy důsledně odlišila svůj názor nebo výtěžek analýzy a srovnání od literárního zdroje. Cituje přiměřeně, zdrojuje pečlivě, citační norma je řádně dodržena.

3. Formální stránka

Pečlivost a systematický přístup jsou znát i na formálním zpracování. Vlastní text má 105 stran (takřka 120 normostran), tedy ideální standard; ani věta není zbytečná. Je typograficky jednotně a účelně vypraven a vybaven všemi povinnými náležitostmi (abstrakty, klíčová slova, struktura, prohlášení, dále obsahuje zde důležitý Seznam zkratk, Seznam tabulek a obrázků, pečlivě a jednotně zpracovaných, přílohy. Je jasně patrné, že autorka zvažovala, kam který typ informace (tabulku, obrázek) do textu umístit.

Na pozadí současné jazykové úrovně studujících je nutné zvláště vyzdvihnout jazykovou úroveň práce, takřka bez chyb a překlepů, s občasnou chybou v interpunkci; autorka pěkně vede čtenáře i jednotným grafickým zdůrazňováním všeho důležitého.

Námítky se tedy týkají jen jinak velmi pěkného a vědecky a terminologicky přesného stylu.

Někdy je skutečně užitečné správně rozlišit téma a réma: „Jak jsme se mohli přesvědčit, **Ministerstvo životního prostředí** hraje zásadní roli v procesu sekuritizace sucha na území České republiky.“ (str. 103) → Jak jsme se mohli přesvědčit, **Ministerstvo životního prostředí** hraje v procesu sekuritizace sucha na území České republiky *zásadní roli*.

Někdy se vyskytne kontaminace (záměna) vazeb: „dala v roce 1992 za vznik“ (str. 46) vytvořeno chybně z vazeb „dát vzniknout čemu“ a „postavit se za co“, „bojovat za co“ apod.

Přes dlouhodobé úsilí se vedoucímú práce nepodařilo odnaučit diplomantku až *úpornému* opakování vazby „skrze něco“ („skrze výzkum“) dosáhnout cíle namísto „prostřednictvím něčeho“ nebo prostého instrumentálu: „typ komunikace skrze racionální argumenty“ – sic! vs. typ komunikace *racionálními argumenty*, „porozumět konstrukci hrozby sucha skrze teorii sekuritizace [sic!!] (str. 102) → porozumět konstrukci hrozby sucha pomocí teorie sekuritizace... Udělat chybu je lidské; zopakovat ji přes varování je povážlivé; opakovat ji čtyřiačtyřicetkrát (44x!) už musí být záludný záměr.

Pro jistotu však opakuji, že i po formální stránce představuje práce vysoký nadstandard.

4. Celkové hodnocení

Přístup diplomantky samozřejmě nikdy není tak důležitý jako výsledný text a někdy je lépe jej raději nezmiňovat. Spolupráce s Terezou Chábovou však byla velmi příjemná. Na konzultace byla vždy pečlivě připravena, věděla, co chce a vedle vnímavosti k radám a připomínkám přinesla i přinášela vlastní vklady (samotný koncept sekuritizace, typologie případových studií aj.), které byly velmi zajímavé i pro mne a text se tak ve spolupráci utěšeně rozvíjel. Práce patří k těm, kdy autor/ka rozhodně neuvádí metodu jako obligatorní přílepek, ale naopak ji volí (třeba i po dotazu na konzultaci) jako skutečně funkční nástroj. V tomto smyslu je příkladnou aplikací **disciplinované interpretativní případové studie**, kdy teoreticko-metodologický koncept pomáhá empirickému výzkumu a současně zpětnovazebně testuje teorii. Jako pomocné metody jsou velmi dobře využity **diskursivní analýza, obsahová analýza a kódování**.

Autorka vždy přistupuje k problému a potažmo ke zdrojům kriticky; výborným příkladem může být např. „diskuse diskursu“ a diskursivní analýzy na str. 15–17. Suverénně rozlišuje realitu a její přírodovědný popis a dopady a hrozbu jako socio-politický konstrukt; přesně analyzuje jeho sekuritizační tvorbu, její výsledky a funkce. Velmi nápomocné jsou jí samozřejmě (z povahy samotné sekuritizace) i jazykovědné vhledy (řečový akt, funkce jazyka, performativ).

Může-li absolventská práce efektivně využít a tvůrčím způsobem propojit současné a předchozí studium (politologie) a naznačit tak, jak se lze postupně dobírat k celostní vědecké práci, je to právě tato.

Otázka pro obhajobu již byla (vedle dalších podnětů) vypsána v textu.

Bez přihlédnutí k odpovědi konstatuji, že předložená práce bez pochyb ve všech částech i jako celek splňuje požadavky kladené na magisterské absolutorium a proto ji s přesvědčením a potěšením **doporučuji** přijmout **k obhajobě** jako **výbornou** s bodovým ohodnocením (i s přihlédnutím k odpovědi na otázku) mezi **18 a 19 body**.